

Anayasa Mahkemesi Başkanlığından:

Esas Sayısı : 2016/162

Karar Sayısı : 2017/156

Karar Tarihi: 15.11.2017

İTİRAZ YOLUNA BAŞVURAN: Bursa 7. Tüketici Mahkemesi

İTİRAZIN KONUSU: 7.11.2013 tarihli ve 6502 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun'un 70. maddesinin (6) numaralı fıkrasının Anayasa'nın 2. ve 10. maddelerine aykırılığı ileri sürülerek iptaline karar verilmesi talebidir.

OLAY: Tüketici Hakem Heyetince tüketici lehine verilen kararların iptali talebiyle açılan davada itiraz konusu kuralın Anayasa'ya aykırı olduğu kanısına varan Mahkeme, iptali için başvurmuştur.

I. İPTALİ İSTENEN KANUN HÜKMÜ

Kanun'un itiraz konusu kuralın yer aldığı 70. maddesi şöyledir:

“Karar ve karara itiraz

MADDE 70 (1) İl ve ilçe tüketici hakem heyetinin verdiği kararlar tarafları bağlar. (Ek cümle: 10/9/2014 - 6552/140 md.) Tüketici hakem heyetlerince vekâlet ücreti ödenmesine karar verilemez.

(2) Tüketici hakem heyeti kararları 11/2/1959 tarihli ve 7201 sayılı Tebligat Kanunu hükümlerine göre taraflara tebliğ edilir. Tüketici hakem heyetinin kararları, İcra ve İflâs Kanununun ilamların yerine getirilmesi hakkındaki hükümlerine göre yerine getirilir.

(3) Taraflar, tüketici hakem heyetinin kararlarına karşı tebliğ tarihinden itibaren on beş gün içinde tüketici hakem heyetinin bulunduğu yerdeki tüketici mahkemesine itiraz edebilir. İtiraz, tüketici hakem heyeti kararının icrasını durdurmaz. Ancak talep edilmesi şartıyla hâkim, tüketici hakem heyeti kararının icrasını tedbir yoluyla durdurabilir.

(4) İtiraz olunan kararın, esas yönünden kanuna uygun olup da, kanunun olaya uygulanmasında hata edilmiş olmasından dolayı itirazın kabul edilmesi gerektiği veya kanuna uymayan husus hakkında yeniden yargılamayı gerektirmediği takdirde tüketici mahkemesi evrak üzerinde, kararı değiştirerek veya düzelterek onama kararı verebilir. Tarafların kimliklerine, ticari unvanlarına ait yanlışlıklarla, yazı, hesap veya diğer açık ifade yanlışlıkları hakkında da bu hüküm uygulanır. Karar, usule ve kanuna uygun olup da gösterilen gerekçe doğru bulunmazsa, gerekçe değiştirilerek veya düzelterek onanır.

(5) Tüketici hakem heyeti kararlarına karşı yapılan itiraz üzerine tüketici mahkemesinin vereceği karar kesindir.

(6) *Tüketici hakem heyetlerinin tüketici lehine verdiği kararlara karşı açılan itiraz davalarında, kararın iptali durumunda tüketici aleyhine, avukatlık asgari ücret tarifesine göre nisbi tarife üzerinden vekâlet ücretine hükmedilir.*

(7) *Uyuşmazlıkla ilgili olarak tüketici hakem heyeti tarafından tüketici aleyhine verilen kararlarda tebligat ve bilirkişi ücretleri Bakanlıkça karşılanır. Uyuşmazlığın tüketicinin lehine sonuçlanması durumunda ise, tebligat ve bilirkişi ücretleri 21/7/1953 tarihli ve 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun hükümlerine göre karşı taraftan tahsil olunarak bütçeye gelir kaydedilir.”*

II. İLK İNCELEME

1. Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü hükümleri uyarınca Zühtü ARSLAN, Burhan ÜSTÜN, Engin YILDIRIM, Serdar ÖZGÜLDÜR, Serruh KALELİ, Osman Alifeyyaz PAKSÜT, Recep KÖMÜRCÜ, Nuri NECİPOĞLU, Hicabi DURSUN, Celal Mümtaz AKINCI, Muammer TOPAL, M. Emin KUZ, Hasan Tahsin GÖKCAN, Kadir ÖZKAYA ve Rıdvan GÜLEÇ'in katılımlarıyla 7.9.2016 tarihinde yapılan ilk inceleme toplantısında, dosyada eksiklik bulunmadığından işin esasının incelenmesine OYBİRLİĞİYLE karar verilmiştir.

III. ESASIN İNCELENMESİ

2. Başvuru kararı ve ekleri, Raportör Fatma KARAMAN ODABAŞI tarafından hazırlanan işin esasına ilişkin rapor, itiraz konusu kanun hükmü, dayanan ve ilgili görülen Anayasa kuralları ile bunların gerekçeleri ve diğer yasama belgeleri okunup incelendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

A. İtirazın Gerekçesi

3. Başvuru kararında özetle tüketici tarafın her zaman zayıf ve korunmaya muhtaç, satıcı veya hizmet sağlayıcıların ise güçlü konumda buldukları varsayımından hareketle itiraz konusu kuralda tüketici hakem heyetlerinin tüketici lehine verdiği kararlara karşı açılan itiraz davalarında, kararın iptali durumunda tüketici aleyhine nisbi tarife üzerinden vekâlet ücretine hükmedilmesinin öngörüldüğü, sadece tüketici lehine getirilen düzenlemenin satıcı ve hizmet sağlayıcılar ile tüketici arasında eşitsizliğe neden olduğu, satıcı ve hizmet sağlayıcıların pek çoğunun küçük esnaf olup tüketici kadar korunmaya layık buldukları belirtilerek kuralın Anayasa'nın 2. ve 10. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

B. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

4. 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 43. maddesi uyarınca ilgisi nedeniyle kural Anayasa'nın 172. maddesi yönünden de incelenmiştir.

5. İtiraz konusu kuralda; tüketici hakem heyetlerinin tüketici lehine verdiği kararlara karşı açılan itiraz davalarında kararın iptali durumunda tüketici aleyhine, avukatlık asgari ücret tarifesine göre nisbi tarife üzerinden vekâlet ücretine hükmedileceği öngörülmektedir.

6. Anayasa'nın 2. maddesinde yer alan "*sosyal hukuk devleti*" insan haklarına dayanan, kişilerin huzur, refah ve mutluluk içinde yaşamalarını güvence altına alan, kişi hak ve özgürlükleriyle kamu yararı arasında adil bir denge kurabilen, millî gelirin adalete uygun biçimde dağıtılması için gereken önlemleri alan, her alanda adaletli bir hukuk düzeni kurup bunu geliştirerek sürdüren, güçsüzleri güçlüler karşısında koruyarak sosyal adaleti ve toplumsal dengeleri gözeten devlettir.

7. Anayasa'nın 10. maddesinde öngörülen "*kanun önünde eşitlik*" ilkesi, hukuksal durumları aynı olanlar için söz konusudur. Bu ilke ile eylemli değil hukuksal eşitlik öngörülmüştür. Eşitlik ilkesinin amacı aynı durumda bulunan kişilerin kanunlar karşısında aynı işleme bağlı tutulmalarını sağlamak, ayırım yapılmasını ve ayrıcalık tanınmasını önlemektir. Bu ilkeyle, aynı durumda bulunan kimi kişi ve topluluklara ayrı kurallar uygulanarak kanun karşısında eşitliğin çiğnenmesi yasaklanmıştır. Kanun önünde eşitlik, herkesin her yönden aynı kurallara bağlı tutulacağı anlamına gelmez. Durumlarındaki özellikler, kimi kişiler ya da topluluklar için değişik kuralları ve uygulamaları gerektirebilir. Aynı hukuksal durumlar aynı, ayrı hukuksal durumlar farklı kurallara bağlı tutulursa Anayasa'da öngörülen eşitlik ilkesi zedelenmez.

8. Anayasa'nın 172. maddesinde; devletin tüketicileri koruyucu ve aydınlatıcı tedbirleri alacağı, tüketicilerin kendilerini koruyucu girişimleri teşvik edeceği ifade edilerek tüketicilerin haklarının korunmasına ilişkin doğrudan ve özel bir düzenlemeye yer verilmiştir. Maddenin gerekçesinde de özetle tüketicilerin korunmasının "*tüketici toplumu*" diye adlandırılan belli bir gelişmişlik seviyesindeki ülkelerde ortaya çıkmış olmakla birlikte bu ölçüde gelişmemiş ülkelerde de toplumsal bir problem olduğunun sonradan görüldüğü ve bu konuda getirilecek tedbirlerin tüketicileri koruyacağı, tüketicinin korunmasının bir serbest piyasa ekonomisi tedbiri olduğu, her şeyden önce tüketicilerde "*tüketici bilinci*" nin oluşturulması gerektiği, devletin tüketicileri koruyucu başka tedbirler de alabileceği belirtilmiştir.

9. 6502 sayılı Kanun, tüketicileri korumak amacıyla çıkarılmış ve Kanun'un amacı, 1. maddesinde "*kamu yararına uygun olarak tüketicinin sağlık ve güvenliği ile ekonomik çıkarlarını koruyucu, zararlarını tazmin edici, çevresel tehlikelerden korunmasını sağlayıcı, tüketiciyi aydınlatıcı ve bilinçlendirici önlemleri almak, tüketicilerin kendilerini koruyucu girişimlerini özendirmek ve bu konulardaki politikaların oluşturulmasında gönüllü örgütlenmeleri teşvik etmeye ilişkin hususları düzenlemek*" şeklinde belirtilmiştir.

10. İtiraz konusu kuralın gerekçesinde ise uygulamada, tüketici hakem heyetinin kararlarına karşı itiraz edilmesi ve mahkemenin tüketici hakem heyetinin kararını bozması durumunda tüketicilerin, dava konusu edilen miktara göre yüksek meblağlarda vekâlet ücreti ödemek zorunda kaldıkları, bu durumun tüketicilerin haklarını kullanmaları konusunda isteksiz davranmalarına yol açtığı, tüketicilerin haklarını aramaları konusunda tüketicileri özendirmek maksadıyla tüketici hakem heyeti kararına karşı mahkemede vekil vastasıyla itiraz edilmesi durumunda tüketicinin tarifeye göre nisbi tarife üzerinden vekâlet ücreti ödeyeceği, tarifenin maktu vekâlete ilişkin asgari tutarlarının uygulanmayacağı belirtilmiştir.

11. İtiraz konusu kuralla konusu para olan veya para ile değerlendirilebilen davalar yönünden vekâlet ücreti, Avukatlık Asgari Ücret Tarifesi uyarınca nisbi tarife üzerinden belirlenecektir. İtiraz konusu kural gerekçesiyle birlikte değerlendirildiğinde

Avukatlık Asgari Ücret Tarifesi'nin 13. maddesinin birinci fıkrasında, ücretin maktu vekâlet ücretinin altında kalmayacağı ve ikinci fıkrasında, ücretin davanın kabul veya reddedilen miktarını geçemeyeceği şeklindeki kuralların itiraz konusu kural yönünden geçerli olmadığı anlaşılmaktadır. Buna göre yalnızca tüketici hakem heyetlerinin tüketici lehine verdiği kararlara karşı açılan itiraz davalarıyla sınırlı olmak üzere kararın iptali hâlinde tüketici aleyhine hükmedilecek vekâlet ücreti herhangi bir sınır gözetilmeksizin nisbi tarife üzerinden hesaplanacaktır.

12. Anayasa'nın sosyal hukuk devleti anlayışını öngören 2. maddesi ve tüketicilerin korunmasına ilişkin 172. maddesi birlikte göz önüne alındığında satıcı veya hizmet sağlayıcılar ile onlara göre zayıf konumda bulunan tüketiciler arasında doğal olarak bulunan dengesizliğin giderilmesi için Anayasa'da belirtilen kurallara dayanılarak yürürlükteki hukuk kurallarında genel olarak tüketici haklarının korunmasına ve sosyal adaletin gerçekleştirilmesine yönelik düzenlemeler yapıldığı, bunlardan birinin de tüketici hakem heyeti kararına karşı tüketici mahkemelerinde tüketici aleyhine açılacak itiraz davalarında kararın iptali durumunda tüketici aleyhine nisbi tarife üzerinden vekâlet ücretine hükmedilmesi olduğu anlaşılmaktadır.

13. Tüketici hakem heyetlerince lehine verilen bir kararın mahkeme önüne taşınması ihtimali bulunan tüketicilerin reddedilen dava konusu miktar üzerinden hesaplanan vekâlet ücretini karşı tarafa ödemeye mahkûm edilmeleri ihtimali veya olgusu, belirli dava koşulları çerçevesinde tüketicilerin en baştan haklarını aramaları konusunda isteksiz davranmalarına sebebiyet verebilecek ve bu bakımdan caydırıcı olabilecektir. Davanın özel koşulları çerçevesinde masrafların makullüğü ve orantılılığı, mahkemeye erişim hakkının da asgari sınırını teşkil etmektedir. Dava değerine yakın veya dava değeri kadar vekâlet ücretinin karşı tarafa ödenmesi riski ile karşı karşıya kalan tüketicinin en baştan itibaren hakkını aramakta isteksiz davranması ve bu şekilde hak arama özgürlüğünün engellenmesi kuvvetle muhtemeldir. Mevcut düzenleme ile kanun koyucu dava değeri ve davalının sıfatını dikkate alarak vekâlet ücretini orantılı ve makul bir seviyede tutmayı amaçlamıştır.

14. Kuralda öngörülen nisbi tarife üzerinden vekâlet ücretine hükmedilmesi, tüketicilerin haklarını kolaylıkla arayabilmelerine imkân sağlayan, hak arama özgürlüğünün önündeki engelleri kaldırarak tüketicileri en başından itibaren hak arama konusunda cesaretlendiren bir düzenlemedir. Böyle bir düzenleme de anayasal sınırlar içinde kanun koyucunun takdir yetkisindedir. Kanun koyucunun belirtilen amaçları gerçekleştirmek için tüketicileri korumak amacıyla çıkardığı düzenleme Anayasa'nın 172. maddesinin bir gereğidir.

15. Öte yandan Anayasa'da özel olarak korunan tüketici konumundaki davalılarla satıcı veya hizmet sağlayıcı konumundaki davacılar aynı hukuki durumda olmadıklarından bunlar arasında eşitlik karşılaştırılması yapılamaz.

16. Açıklanan nedenlerle kural Anayasa'nın 2., 10. ve 172. maddelerine aykırı değildir. İtirazın reddi gerekir.

IV. HÜKÜM

7.11.2013 tarihli ve 6502 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun'un 70. maddesinin (6) numaralı fıkrasının Anayasa'ya aykırı olmadığına ve itirazın REDDİNE, 15.11.2017 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

Başkan
Zühtü ARSLAN

Başkanvekili
Burhan ÜSTÜN

Başkanvekili
Engin YILDIRIM

Üye
Serdar ÖZGÜLDÜR

Üye
Serruh KALELİ

Üye
Osman Alifeyyaz PAKSÜT

Üye
Nuri NECİPOĞLU

Üye
Hicabi DURSUN

Üye
Celal Mümtaz AKINCI

Üye
Muammer TOPAL

Üye
M. Emin KUZ

Üye
Hasan Tahsin GÖKCAN

Üye
Kadir ÖZKAYA

Üye
Rıdvan GÜLEÇ

Üye
Recai AKYEL

Üye
Yusuf Şevki HAKYEMEZ